

EKONOMİ POLİTİK

Obama'nın Kurtarma Paketi Neden Yeterli Olmayacak?

Erinç Yeldan, 18 Şubat 2009

Barack Obama'nın 789 milyar dolarlık kurtarma paketi Amerikan Senatosu'na onaylandı. Şimdi sıra paketin nasıl kullanılacağına geldi.

Söz konusu kurtarma paketinin rakamsal büyüklüğüne karşın, Amerikan finans piyasalarının henüz yeterince olumlu bir tepki vermemiş olduğu görülüyor. Bunun nedeni de, kuşkusuz, kurtarma operasyonunun şu ana değin göz ardı edilen yapısal sorunların birikimli etkisinin yarattığı güvensizliğe bir çözüm üretememiş olmasından kaynaklanmakta. Amerikan ekonomisinde 2008 başından beri uygulanmış olan müdahalelerin bir yandan “*serbest piyasanın işleyişini bozmayalım*”, diğer yandan da “*Amerikan malı kullanalım*” gibi karışık ve ideolojik bağnazlıklarla yoğrulmuş olması, küresel kapitalizmin bu hegemonik merkezinden yansıyan sinyallerin “yatırımcılara” güven sağlamaktan uzak olduğunu gösteriyor.

Bir diğer gerçek şu ki, söz konusu 789 milyar dolarlık rakam, “toksik” varlıklar diye de anılan *batık fonların ve değerini yitirmiş finansal varlıkların* tahmini değerinin 3-4 trilyon dolar olduğu savları yanında çaresiz kalıyor. Nitekim bu senenin Nobel ödülü sahibi profesör Paul Krugman'ın hesaplamalarına göre Amerikan ekonomisinde yeniden güven unsurunun oluşmasının sağlayacak ve krizden çıkışın önünü açacak kaynakların en az 2 trilyon dolar olması gerekiyordu.

Ancak Amerikan ekonomisinin gerçekleri, “piyasalara” bu kaynağı ulaştırmaktan uzaktır. Zira, anımsayalım ki Amerikan ekonomisi verdiği dış açık sayesinde zaten dünyanın en borçlu ülkesi konumundaydı. Amerika son on yıldır ortalama olarak **günde yaklaşık 2 milyar dolar** borçlanmaktaydı. Son kurtarma paketinin 789 milyar dolarlık “mütevazi” boyutta olmasına karşın, Amerikan kamu açığını 1 milyar dolardan fazla yükselterek, 600 milyar dolardan, 1.6 trilyon dolara yükselteceği hesaplanmaktadır. Söz konusu bütçe açığını çevirebilmek için ihraç edilmesi beklenen borç senetlerinin küresel finans piyasalarında faizleri yükseltmesi ve tüm dünyada zaten daralmış olan finansal kazançları eritmesi kaçınılmaz olacaktır.

***

Obama'nın kurtarma paketinin ana hedefi 3.5 milyon kişiye yeni istihdam olarak sunulmaktadır. Amerikan ekonomisinde işsiz sayısı 11 milyona ulaşmış işsizlik oranı da yüzde 7.6'yı aşmış durumdadır. Sadece 2008 yılında işlerini kaybedenlerin sayısı 2.6 milyon kişi olup, bu rakam İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana bir sene içinde yaşanan en büyük istihdam kaybını dile getirmektedir. Şimdi sorulacak soru ise şudur: söz konusu kurtarma paketi yeni istihdam sahalarını *hangi ücret düzeyinde* yaratacaktır? Amerikan emekçi sınıflarının ortalama reel gelirlerinin son 25 sene içerisinde yüzde 25 gerilemiş olduğu gerçeğinden hareketle, yeni istihdam sahalarının ücretleri yükseltmek şöyle dursun, mevcut ücret düzeyinin de altında bir kazanç sunarak emeğin sömürsünü arttırmayı hedeflediği kesindir.

Öte yandan, ekonomisinin durgunluğa sürüklenmesi tehdidi karşısında Çin Halk Cumhuriyeti iç talebini canlandıracak genişleyici mali politikalara yönelmeyi planlamaktadır. Çin'in elinde bulunan 2 trilyon dolara yakın Amerikan hazine kağıdı ve borç senedinin bu amaçla kullanılması ise yıllardır dünya finansal piyasalarını dehşete sürükleyen bir tehdidin kaçınılmaz olarak gerçekleşmesi anlamına gelecektir. Çin'in kendi ekonomik genişleme planını finanse etmek için elinden Amerikan kağıtlarını hızla çıkartması uluslararası piyasalarda doların hızla değer yitirmesine yol açacak, bu da finansal piyasalardaki güvensizlik ve kargaşayı daha da şiddetlendirecektir.

Neresinden bakarsanız bakın kapitalizmin yakın geleceği daha şiddetli daralmalara ve keskin çöktüşlere gebe dir.

***

Bu haftaki yazımızın başlığının biraz iddialı olduğunun farkındayım. Ancak elimizdeki bütün almasıklar, yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığım üzere, şu veya bu biçimde bizi karamsarlığa sürüklemektedir. Bu gözlemleri fırsat bilerek, ülkemizde finansal şirketlerde ve derecelendirme kuruluşlarında görev yapan meslektaşlarımıza seslenmek istiyorum: Bir olası IMF programından gelecek krediye güvenip, *“biraz uslu durur, hata yapmaz ve yabancı yatırımcıyı küstürmezsek krizi atlatacağız”* öykülerine güvenmeyiniz. Mevcut krizin dönemeçleri nasıl ve ne zaman olursa olsun artık 2007 öncesi finansal ve ticaret kalıplarının sürdürülmesi mümkün olmayacaktır. Bundan böyle dünya finans piyasaları daha yoğun bir biçimde gözetim altında tutulacak; finansal risk dizginlenecek; ve finansal getiri oranları tüm dünyada düşecektir.

“‘Serbest’ piyasa kaynakları en etkin dağıtır”; ‘karlarını çoğaltmayı amaçlayan bireyler en iyisini bilir’; ‘sanayi sonrası yüksek hizmet toplumuna geçtik’ türünden fanteziler artık geride kalmıştır. Bu gerçekleri ne kadar erken kabul edersek, *“krizi fırsata dönüştürerek, gerçekten sürdürülebilir ve daha eşitlikçi bir büyüme yolağına nasıl gireriz?”* konularında yapıcı öneriler geliştirmemiz daha rahat olacaktır.